

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوبه‌ها شیخ خیرالمنان حفظه الله تعالی

موضوع:

۱. احکام؛ شیر دادن، حضانت و تربیت کودکان
۲. احکام؛ نکاح، حجاب و روابط جنسی

بسم الله الرحمن الرحيم

پرسش

نویسنده: بنده‌ی خداوند

خداوند پیروزی این نهضت مبارک و حاکمیت امام مهدی علیه السلام را نزدیک گرداند.
درباره‌ی سنّ تکلیف دختران و پسران سؤال دارم. آیا این صحیح است که دختران در نه سال قمری و پسران در پانزده سال قمری به بلوغ می‌رسند؟

پاسخ

تاریخ: ۱۴۰۳/۱۲/۲۵

مقصود از بلوغ، «بلوغ عقلی» به معنای رسیدن کودک به حدّی از فهم و تمییز است که او را مکلف به انجام واجبات و ترک محرمات می‌سازد و آن در حالت طبیعی، همزمان با «بلوغ جنسی» واقع می‌شود؛ زیرا بر خلاف عدل و حکمت الهی است که کسی به بلوغ جنسی برسد، ولی بلوغ عقلی نداشته باشد تا نیاز جنسی خود را کنترل و مدیریت کند و از این رو، اصل آن است که هر کس به بلوغ جنسی رسیده، از نظر عقلی نیز بالغ است و بلوغ جنسی با خروج منی بر اثر شهوت حاصل می‌شود که غالباً در خواب روی می‌دهد و از این رو، به آن «احتلام» گفته می‌شود؛ چنانکه خداوند فرموده است: ﴿وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا﴾^۱؛ «و هرگاه کودکان شما به احتلام رسیدند، باید اذن بگیرند» و در حدیث متواتر از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آمده است: «رُفِعَ الْقَلَمُ عَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَحْتَلِمَ»^۲؛ «قلم از کودک برداشته شده است، تا آن گاه که محتلم شود». بنابراین، ملاک بلوغ سن نیست، بل احتلام است که می‌تواند

۱. النور / ۵۹

۲. مسند أبي حنيفة رواية الحسكفي، الحديث ۵؛ مسند أحمد، ج ۲، ص ۳۷۳؛ مسند الدارمي، ج ۳، ص ۱۴۷۷؛ سنن أبي داود، ج ۴، ص ۱۴۰؛ سنن الترمذي، ج ۳، ص ۹۳؛ السنن الكبرى للنسائي، ج ۶، ص ۴۸۷؛ صحيح ابن خزيمة، ج ۲، ص ۱۰۲؛ طبقات المحدثين بأصبهان والواردين عليها لأبي الشيخ الأصبهاني، ج ۴، ص ۲۴۵؛ المستدرک علی الصحيحین للحاکم، ج ۴، ص ۴۳۰

پیش یا پس از ۱۵ سالگی در پسران و ۹ سالگی در دختران واقع شود؛ چنانکه تحقیقات علمی، از بلوغ جنسی پسران در ۱۱ تا ۱۷ سالگی و بلوغ جنسی دختران در ۸ تا ۱۳ سالگی حکایت دارد و با این وصف، روایات رسیده در تعیین سن، صرفاً در مقام تقریب عرفی و بیان مصداق غالب هستند؛ به این معنا که معمولاً پسران در حدود ۱۵ سالگی و دختران در حدود ۹ سالگی به این حد می‌رسند؛ همچنانکه روایات رسیده درباره‌ی روییدن موی شرمگاه، در مقام بیان این نکته هستند که احتلام، تقریباً همزمان با ضخیم شدن موی شرمگاه واقع می‌شود و با این وصف، هیچ یک از روایات رسیده درباره‌ی سن و مو، برای خود کودک نیستند، بلکه برای دیگران هستند تا در مواقع جهل به احتلام کودک و عدم امکان احراز آن، از بلوغ او آگاهی یابند؛ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«سَأَلْتُ الْمَنْصُورَ عَنِ الطِّفْلِ، مَتَى يَذُرُّهُ التَّكْلِيفُ؟ فَقَالَ: إِذَا اخْتَلَمَ، أَتَدْرِي لِمَ ذَلِكَ؟ قُلْتُ: لِمَ؟ قَالَ: لِأَنَّهُ يَفْتَضِي التَّكْلِيفَ، وَقَدْ قَالَ اللَّهُ: ﴿إِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا﴾، وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: "رَفَعَ الْقَلَمُ عَنِ الطِّفْلِ حَتَّى يَخْتَلِمَ"، قُلْتُ: قَدْ يَخْتَلِمُ وَهُوَ صَغِيرٌ جَدًّا، وَلَا يَفْقَهُ شَيْئًا، قَالَ: ﴿ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتَ أَيْدِيَكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ﴾^۱، قُلْتُ: إِنَّهُمْ يَقُولُونَ أَنَّهُ إِذَا أَتَبَتْ أَوْ بَلَغَ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً فَقَدْ أَدْرَكَهُ التَّكْلِيفُ، قَالَ: إِنَّمَا يَنْظُرُ إِلَى ذَلِكَ الْحَاكِمُ إِذَا ارْتَابَ فِي الْإِخْتِلَامِ»؛ «از منصور درباره‌ی کودک پرسیدم که چه وقت مکلف می‌شود؟ پس فرمود: وقتی که محتلم می‌شود، می‌دانی برای چه؟ گفتم: برای چه؟ فرمود: برای اینکه آن مقتضی تکلیف است و خداوند فرموده است: "هرگاه کودکان شما به احتلام رسیدند، باید اذن بگیرند" و رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرموده است: "قلم از کودک برداشته شده است، تا آن گاه که محتلم شود"، گفتم: گاه در حالی محتلم می‌شود که خیلی کوچک است و چیزی (از دین) نمی‌فهمد، فرمود: "آن به خاطر چیزی است که دست‌های خودتان پیش فرستاده است و خداوند ظلم‌کننده‌ی به بندگان نیست"، گفتم: آن‌ها می‌گویند که هر وقت موی شرمگاهش درشت شد یا به پانزده سالگی رسید، مکلف شده است، فرمود: تنها حاکم به آن می‌نگرد هرگاه در محتلم شدنش شک داشته باشد».

آری، در دختران، حیض نیز دلالت بر بلوغ می‌کند؛ چراکه به معنای آمادگی جسمانی آن‌ها برای رابطه‌ی جنسی و بارداری است، بلکه چه بسا دلالت آن از دلالت احتلام بیشتر است؛ چراکه احتلام در زنان شایع نیست، یا غالباً بر آن‌ها پوشیده می‌ماند؛ چنانکه در روایتی آمده است: «أَنَّ امْرَأَةً سَأَلَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، الْمَرْأَةُ تَرَى فِي الْمَنَامِ مَا يَرَى الرَّجُلُ، قَالَ: إِذَا رَأَتْ الْمَاءَ فَلْتَغْسِلْ، قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَهَلْ تَحْتَلِمُ الْمَرْأَةُ؟! قَالَ: نَعَمْ»^۱؛ «زنی از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم پرسید: ای رسول خدا، زن در خواب چیزی را می‌بیند که مرد می‌بیند، فرمود: هرگاه آب از او خارج شد باید غسل کند، ام سلمه گفت: ای رسول خدا، مگر زن هم محتلم می‌شود؟! فرمود: آری». بنابراین، می‌توان گفت که آشکارترین نشانه‌ی بلوغ در دختران، حیض است.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مخصوص شاهنشاهی خراسانی
بخش پاسخگویی به درخواست‌ها

۱. مصنف عبد الرزاق، ج ۱، ص ۲۸۴؛ مسند الحمیدی، ج ۱، ص ۳۰۹؛ مصنف ابن أبي شيبة، ج ۱، ص ۷۹؛ مسند إسحاق بن راهويه، ج ۴، ص ۵۸؛ مسند أحمد، ج ۴۴، ص ۲۲۸؛ صحيح البخاري، ج ۴، ص ۱۳۲؛ سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۱۹۷؛ سنن النسائي، ج ۱، ص ۱۱۴